

KONGELIG RESOLUSJON

Barne- og familiedepartementet
Statsråd: Kjell Ingolf Ropstad

Ref.nr.:
Saksnr.:
Dato: 3.april 2020

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid- 19

1. Bakgrunnen for forslaget

Utbruddet av sykdommen Covid-19 utgjør en pandemi som har gjort det nødvendig å iverksette raske tiltak for å begrense smittespredning, for å beskytte liv og helse og for å sørge for opprettholdelse av samfunnskritiske funksjoner. I forbindelse med det pågående Covid-19-utbruddet er barnevern ansett som en samfunnskritisk funksjon. Barnevernets hovedoppgave er at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Det er nødvendig raskt å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen som følge av redusert kapasitet i barnevernet. Barnevernet må være i stand til å ivareta sine oppgaver overfor særlig utsatte barn og unge, selv om tjenestene i ulik grad blir og kan bli rammet av følge av Covid-19.

Barnevernet og fylkesnemnda innretter sin virksomhet i tråd med forskrifter, tiltak og anbefalinger fra myndighetene for å redusere risiko for spredning av Covid-19. Dette gjelder blant annet karantene- og isolasjonsplikt og tilrådinger om å unngå personlig kontakt og begrense reisevirksomhet. Overholdelse av disse tiltakene gjør at det ikke er mulig for alle barnevernstjenester å ivareta oppgavene etter loven. Det er store variasjon i hvor hardt barneverntjenestene per i dag er rammet, ut fra blant annet geografi og tjenestenes størrelse. Dette situasjonsbildet kan imidlertid endres raskt. Fylkesnemndenes virksomhet er allerede kraftig redusert som følgene av Covid-19-utbruddet.

Det må legges til grunn at økende grad av både fysisk og psykisk vold i nære relasjoner et sannsynlig scenario i en situasjon som samfunnet nå befinner seg i. Familier som allerede er sårbare kan komme til å oppleve denne unntakstilstanden som særskilt belastende, og destruktive handlingsmønstre kan eskalere. Videre må det legges til grunn at utsatte barn og unge i mindre grad fanges opp av hjelpeapparatet når de ikke går i barnehage, på skole eller kan delta på fritidsaktiviteter. Det er derfor helt nødvendig at barneverntjenesten fortsatt kan

ivareta oppgavene etter loven og at fylkesnemndene behandler tvangssaker for å ivareta utsatte barn og unge.

Sentralenheten for fylkesnemndene har overfor departementet understreket at det er svært viktig å iverksette avhjelpende tiltak raskt, og at enhver forsinkelse vil få negative konsekvenser for saksavviklingen. Fylkesnemndene prioritert nå å behandle akuttsaker. Dette innebærer at et betydelig antall saker utsettes. Fylkesnemndene har flere forslag om forenklinger og endringer i saksbehandlingsreglene og viser til at raske tiltak vil sette fylkesnemndene i stand til å kunne behandle flere saker tryggere og mer effektivt i den foreliggende situasjonen. Flere slike tiltak er allerede innført for domstolen.

Buudir anbefaler flere unntaksregler som skal gi statlig og kommunalt barnevern en mulighet til å prioritere og ivareta barn og foreldre på en god måte i denne krisesituasjon. Det gjelder særlig tiltak som skal bidra til nødvendig omsorg og beskyttelse til barn som blir akutt plassert og barn som bor i fosterhjem og institusjon. Direktoratet understreker samtidig at det er viktig at bruken av de unntakshjemler som fastsettes må vurderes konkret i hver tjeneste slik at normal aktivitet og kvalitet opprettholdes der dette er mulig. Det vil være store forskjeller på tjenestenes behov for å benytte seg av unntaksbestemmelser.

I medhold av midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 (koronaloven) § 2 kan det fastsettes midlertidige forskrifter som kan utfylle, supplere eller fravike utvalgte lover. Lovene kan utfylles, suppleres eller fravikes for å tilrettelegge for forsvarlige, effektive og forholdsmessige tiltak som er nødvendige for å begrense forstyrrelser av normale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet, og for å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen, næringslivet, offentlig sektor og samfunnet for øvrig. Forskriften som foreslås utfyller, fraviker og supplerer lover som er omfattet av forskriftshjemmelen i koronaloven § 2, først og fremst barnevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, smittevernloven og tvisteloven.

Gjeldende barnevernlov er utarbeidet for å ivareta barn i en normalsituasjon. Landet befinner seg nå i en krisesituasjon som dette regelverket ikke fullt ut tar høyde for. Det er nødvendig at det gjøres tilpasninger i barnevernloven, slik at loven nå kan ivareta barn i en krisesituasjon. For at barnevernet og fylkesnemndene skal kunne sørge for at barn som lever under forhold som skader deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, er det nødvendig å raskt avhjelpe de negative konsekvensene som utbruddet av Covid-19 har for disse grunnleggende samfunnsfunksjonene.

Departementet understreker at nemndene så langt det lar seg gjøre skal gjennomføre behandling av saker etter ordinære prosessregler. I den foreliggende situasjonen mener likevel departementet det er nødvendig med tiltak for å avhjelpe de negative konsekvensene utbruddet av Covid-19 har for saksavvikling i fylkesnemndene. Konsekvensene er alvorlige både for samfunnet som helhet og for rettsikkerheten til de berørte familiene. Departementet foreslår midlertidige regler om adgang til fjernmøter, fjernavhør og en utvidet adgang til kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling. Det stilles i krav om samtykke fra parten,

men deres mening skal tillegges betydelig vekt. Dette anses som nødvendige tiltak som kan avhjelpe flere av utfordringene fylkesnemndene nå står overfor. Departementet mener dette kan sikre at fylkesnemnda er i stand til å få behandlet saker på en trygg og effektiv måte. Tiltakene er etter departementets syn forholdsmessige ved at det stilles strenge krav til at reglene kun kan tas i bruk når det er nødvendig på grunn av Covid-19-utbruddet og behandlingsmåten må være ubetenkelig, herunder ivareta rettssikkerheten til private parter på en forsvarlig måte.

Det foreslås at forslagene også får anvendelse for fylkesnemnda behandlingen av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Det er det samme presserende behovet for at nemdene kan avvikle disse saker. Tiltakene som beskrevet ovenfor anses nødvendig også for en tryggere og mer effektiv behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

For å begrense konsekvensene av Covid-19-utbruddet, foreslår departementet å utvidet frist for barnevernstjenesten til å fremme begjæring om tiltak til fylkesnemnda etter akuttvedtak. Dette skal gi nødvendig omsorg og beskyttelse til de mest utsatte barna. Videre foreslås det å gi myndighet for Bufetat til å flytte barn mellom institusjoner, når det er tvingende nødvendig på grunn av smittefare eller bemanningssvikt som følge av utbruddet av Covid- 19. For å ivareta barn i fosterhjem og institusjon foreslås det forenklete regler for oppfølgings- og tilsynsbesøk.

Dette er midlertidige endringer som etter departementets syn må gjennomføres umiddelbart. Behovet for å få en regulering raskt på plass medfører at formålet ikke kan ivaretas gjennom alminnelig lovbehandling. Nødvendige og effektive tiltak for at barnevernet og fylkesnemndene skal ivareta formålet om å gi barn nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, både i den foreliggende krisesituasjonen og så langt det mulig uten store utsettelse i en normalsituasjon, kan ikke ivaretas raskt nok gjennom alminnelig lovbehandling.

Et stort antall utsatte saker i fylkesnemnda kan få betydelige negative konsekvenser for samfunnet og den enkelte, og kan gå ut over barn og foreldres rett til familieliv og en rettferdig rettergang. Tiltakene for nemnda skal gjøre det mulig å avvikle flere saker og med dette ivareta befolkningens rettssikkerhet. Tiltakene for statlig og kommunalt barnevern skal sette tjenesten i stand til å utføre oppgavene etter loven å gi nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til utsatte barn og unge. Forslagene skal ivareta de særlig utsatte barna som er akuttplassert på grunn av alvorlig omsorgssvikt, og barn som er i barnevernet institusjoner, og dermed under daglig omsorg av det offentlige. Det haster å få et regelverk på plass for å gi barna nødvendig omsorg og beskyttelse. Forslagene anses også å være forholdsmessige, slik det fremgår av beskrivelsen over, og med ytterligere begrunnelse under departementets vurdering til de enkelte forslagene.

Forslaget som beskrevet over, kommer derfor etter departementets syn inn under koronalovens anvendelsesområde jf. koronaloven § 1 annet ledd. Departementet mener forslagene samlet sett setter barnevernet og nemnda i bedre stand til å ivareta og følge opp

utsatte barn og unge under den pågående krisen og at barn og foreldres rettssikkerhet ivaretas. Etter departementets vurdering er det ikke tid til ordinær lovprosess for å avhjelpe de negative konsekvensene.

På denne bakgrunn fremmer departementet et forslag om en forskrift med tiltak som anses nødvendige for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid- 19. Departementet foreslår i hovedtrekk å:

- utvidet adgang til fjernmøter og fjernavhør
- utvidet adgang til at saker kan avgjøres etter en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling
- adgang til at rådslagning og avstemning kan skje i fjernmøte
- utvidet frist for barnevernstjenesten til å fremme begjæring om tiltak til fylkesnemnda etter akuttvedtak
- myndighet for Bufetat til å flytte barn mellom institusjoner
- forenklede regler for oppfølgings- og tilsynsbesøk i fosterhjem og institusjon.

Departementet understreker at bruken av de unntakshjemler som fastsettes må vurderes konkret slik at normal aktivitet og kvalitet opprettholdes der dette er mulig. Bruken av forskriften vil bli evaluert.

Departementet henviser for øvrig til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet har hatt på høring forslag til midlertidige bestemmelser om saksbehandling og delegering mv. i kommuneloven, lov om internkommunale selskaper og partiloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19. Det vises til at utbruddet av Covid-19 fører til en rekke utfordringer for kommunesektoren, og vil kunne sette tjenesteapparatet i enkelte kommuner under sterkt press. Det vil kunne oppstå situasjoner der kommunen ikke vil klare å levere lovpålagte tjenester til sine innbyggere innenfor kritiske samfunnsområder, som for eksempel barnevern og helse- og omsorg. I proposisjonen vises til at selv om kommuneloven åpner for utstrakt bruk av fjernmøter og gir hjemmel for skriftlig saksbehandling, vil det likevel kunne oppstå situasjoner der det vil være utfordrende for kommunestyret selv å vedta raskt nok et interkommunalt samarbeid, for eksempel der det som følge av sykdom i kommunens tjenesteapparat er nærliggende risiko for at kommunen ikke vil klare å tilby samfunnskritiske tjenester. Det foreslås derfor midlertidige unntak som skal legge ytterligere til rette for at kommunestyret og fylkestinget kan delegerer kompetanse til å inngå interkommunale samarbeid, utover den adgangen som i dag følger av kommuneloven § 11-8 om hastesaker.

Justis- og beredskapsdepartementets samtykke er innhentet, jf. koronaloven § 2 nest siste ledd.

2. Høring

Utkast til kgl. res om midlertidig forskrift har vært på 24-timers høring. I overkant av 20 instanser har avgitt uttalelse. Dette gjelder bl.a. *Barneombudet, Bufdir, Domstoladministrasjonen, Sentralenheten for fylkesnemndene, fylkesmennene i Agder, Innlandet, Vestland, Troms og Finnmark, Statens helsetilsyn, Bærum kommune, Alta kommune, Inn-Trøndelag kommune, Oslo kommune, Advokatforeningen, BAR, Blå Kors, FO, KS, Juristforbundet, Landsforeningen for barnevernsbarn, Norges institusjon for menneskerettigheter, Norsk Sykepleierforbund og SOS-barnebyer*. Det er bred støtte til å utarbeide en midlertidig forskrift for å avhjelpe behov på barnevernområdet som følge av utbruddet av Covid-19. Høringsinstansene har imidlertid ulike synspunkter på de enkelte forslagene. Flere av forslagene er justert på bakgrunn av innspill fra høringen. Det er tydeliggjort at bestemmelsene kun skal anvendes når det er nødvendig på grunn av utbrudd av Covid-19. Dette har mange høringsinstanser vært opptatt av. Det er tydeliggjort at det stilles høye krav for å fravike lovens ordinære bestemmelser. Videre er barnets beste, barns medvirkning og krav til dokumentasjon i større grad synliggjort i forskriftsbestemmelsene.

3. Forskriftens formål og virkeområde

Forskriftens formål er å tilrettelegge for ivaretagelse av barns rett til omsorg og beskyttelse etter barnevernloven og for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19.

Myndighetene skal følge lovens ordinære regler og innrette smitteverntiltak, så langt det lar seg gjøre, på en slik måte at normal drift kan opprettholdes. Myndighetene må samtidig overholde de regler og anbefalinger som til enhver tid gis av helsemyndighetene. Det er viktig at også lokalt fastsatte smitteverntiltak innrettes på en måte som ikke rammer offentlig tjenesteyting og myndighetsutøvelse, herunder barnevern, slik det er forutsatt i rundskriv I-4/2020, Veileder til kommunene om lokale karantenereregler eller innreiserestriksjoner i forbindelse med utbruddet av Covid-19.

Barnevernloven gjelder med mindre noe annet fremgår av denne forskriften. Det understrekes at lovens viktige prinsipper som barnets beste, barns medvirkning og krav til forsvarlige tiltak og tjenester også gjelder etter denne forskriften. Bestemmelsene i forskriften kommer kun til anvendelse når det er nødvendig på grunn av konsekvensene av utbrudd av Covid-19 og når de øvrige vilkårene som fremgår av de enkelte forskriftsbestemmelsene er oppfylt.

Forskriften inneholder få bestemmelser om når barnevernloven kan fravikes. Det stilles strenge krav til nødvendigheten av å anvende unntaksbestemmelsene. Videre er unntaksbestemmelsene innrettet slik at rettssikkerheten til barn og foreldre ivaretas på en betryggende måte.

Forskriften skal også legge til rette for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved behandling av saker etter smittevernloven og helse- og

omsorgstjenesteloven. Også disse lovene gjelder med mindre noe annet fremgår av denne forskriften.

Forskriften foreslås å få anvendelse for Svalbard. Det er egne forskrifter om lov om barneverntjenesters anvendelse på Svalbard og om anvendelse av helselover og -forskrifter for Svalbard og Jan Mayen.

4 Fjernmøter og fjernavhør

4.1 Gjeldende rett

Hovedprinsipper for fylkesnemndas saksbehandling

Saksbehandlingen i fylkesnemndene er basert på de grunnleggende saksbehandlingsprinsippene som er lagt til grunn i tvisteloven. Samtidig er prinsippene særskilt innrettet mot saksbehandlingen av tvangssaker etter barnevernloven og de særlige rettssikkerhetsmessige hensyn som her gjør seg gjeldende.

Hovedprinsippene som ligger til grunn for saksbehandlingen i fylkesnemnda innebærer at saksbehandling skal være betryggende, rask og tillitsskapende. Den skal være tilpasset tiltaket og sakens art, omfang og vanskelighetsgrad, og støtte opp under lovens grunnleggende hensyn, jf. § 7-3. Dette er sentrale elementer i kravet til rettferdig rettergang, jf. EMK art. 6 (1). Begrepet «lovens grunnleggende hensyn» peker særlig på hensynet til barnets beste. For å nå disse målene er det listet opp enkelte krav til den konkrete saksbehandlingen i den enkelte sak, herunder at fylkesnemnda skal sørge for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag, at partene i saken bli hørt, normalt ved muntlige forklaringer umiddelbart for nemndene, at det legges til rette for kontradiksjon, at partene i saken likebehandles og få den nødvendige veiledning, at fylkesnemnda foreta en selvstendig og reell vurdering av avgjørelsesgrunnlaget, og at avgjørelser om tiltak og andre viktige avgjørelser begrunnes.

Hovedprinsippene for fylkesnemndas saksbehandling er basert på muntlighet og bevisumiddelbarhet for partenes rett til kontradiksjon. Tvangsvedtak etter barnevernloven er inngripende avgjørelser og stiller store krav til private parters rettssikkerhet.

Retten til en rettferdig rettergang er forankret i Grunnloven § 95, Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 6 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 14. Sentrale elementer er retten til å imøtegå motpartens opplysninger og argumenter (kontradiksjon), retten til å la seg representere av advokat, at saken skal prøves av en uavhengig og upartisk domstol som gir en begrunnet avgjørelse, og retten til å anke en avgjørelse videre til en høyere rettsinstans. Om en rettergang er rettferdig beror på en helhetsvurdering. Flere mindre svakheter kan tilsammen medføre at rettergangen ikke anses rettferdig, selv om de ikke gjør det hver for seg. Samtidig kan mer alvorlige enkeltstående svakheter kompenseres, slik at rettergangen samlet sett likevel er rettferdig.

Fjernmøter

Barnevernloven har ikke, i motsetning til tvisteloven og straffeprosessloven, egne regler for bruk av fjernmøter. Etter tvisteloven § 13-1 er fjernmøte definert som et møte der ikke alle deltakerne er tilstede, men deltar ved hjelp av fjernmøteteknikk og det er gitt nærmere regler for bruk av fjernmøter og fjernavhør i lov og forskrift.

Etter bvl. § 7-12 femte ledd kan nemndsleder innkalle til saksforberedende møte for blant annet å klarlegge uenighet mellom partene og drøfte videre behandling av saken. Det fremgår av forarbeidene, Ot.prp. nr. 76 (2005-2006), at det i en del tilfeller kan være aktuelt å holde saksforberedende møter som telefonmøter.

Det er ikke regulert at forhandlingsmøter kan gjennomføres som fjernmøte. Etter bvl. § 7-14 første ledd skal det som hovedregel avholdes forhandlingsmøte før det treffes avgjørelse i saken. Forhandlingsmøtet er i stor utstrekning lagt opp som en domstols behandlingsform. Tvistelovens regler om bevis i kapittel 21, 22 og kapittel 24 – 27, gjelder tilsvarende «så langt de passer». Alminnelig språklig forståelse og lest i en prosessuell kontekst, gjør det naturlig å forstå begrepet «forhandlingsmøte» i barnevernloven § 7-14 som et fysisk møte mellom mennesker. Denne forståelsen underbygges av at adgangen til fjernmøter er særskilt regulert etter tvisteloven og straffeprosessloven, som et unntak fra det rettslige utgangspunkt om et «fysisk» og direkte møte.

Forhandlingsmøter i fylkesnemnda er preget av en omfattende bevisførsel i form av dokumentasjon og vitneførsel. Normalt varer forhandlingsmøtet i 2-3 dager. Det er vanlig med flere enn to parter med sine prosessfullmektiger. Nemnda settes vanligvis med tre medlemmer som er samlet under hele forhandlingsmøtet og i den etterfølgende rådslagningen.

I klagesaker avgjør nemndsleder saken alene og det skal avholdes et kort møte der partene får anledning til å utdype klagen og eventuelt føre vitner jf. bvl. § 7-23. Heller ikke for disse avgjørelsene er det gitt regler om bruk av fjernmøte, og møter forstås som «fysisk» og direkte møter.

Fjernavhør

Hovedprinsippene for saksbehandlingen i fylkesnemnda er muntlighet og bevisumiddelbarhet for å ivareta effektiv kontradiksjon. Utgangspunktet er at partene skal bli hørt ved muntlig forklaringer umiddelbart for nemndene og sørge for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag, i samsvar med bvl. § 7-3. Barnevernloven åpner imidlertid for at det kan benyttes fjernavhør i fylkesnemnda. Nemndsleder skal under saksforberedelsen blant annet ta stilling til bevisførselens form, herunder bruk av fjernavhør, jf. bvl. § 7-12 annet ledd bokstave.

Tvistelovens regler i kapittel 21 til 27 om bevis (med unntak av § 21-4) gjelder tilsvarende for fylkesnemnda så langt de passer, jf. bvl. § 7-17. Tvisteloven har blant annet regler om at parter, vitner og sakkyndige kan avhøres ved fjernavhør etter § 21-10 når direkte avhør ikke

lar seg gjennomføre eller er spesielt byrdefullt eller kostnadskrevenne. Når en forklaring kan være særlig viktig, eller andre forhold gjør det betenkelig, bør det ikke foretas fjernavhør. Det kan likevel alltid gjennomføres fjernavhør når kostnadene eller ulempene med direkte avhør er store i forhold til betydningen tvisten har for partene. Videre følger det av bestemmelsen at fjernavhør foretas ved bildeavhør. Er utstyr for bildeavhør ikke tilgjengelig, kan lydavhør brukes hvis vilkårene etter første ledd likevel er oppfylt. Retten bestemmer hvor avhøret skal foretas. Nærmere regler om fjernmøter og fjernavhør er gitt i forskrift 21. desember 2007 nr. 1605 til tvisteloven (tvistelovforskriften).

Midlertidige regler for domstolene

I medhold av midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 (koronaloven) er det vedtatt Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19. Forskriften inneholder en generell bestemmelse om adgang til fjernmøte og fjernavhør i domstolene. Retten kan beslutte at rettsmøter helt eller delvis skal holdes som fjernmøter, og avhør gjennomføres som fjernavhør, når det er nødvendig og ubetenkelig. Retten kan beslutte at tolking skal gjennomføres som fjerntolking når det er forsvarlig.

Før retten treffer beslutning om fjernmøter og fjernavhør, skal partene gis anledning til å uttale seg. I straffesaker bør det særlig legges vekt på sakens karakter og siktedes rettigheter, og siktede skal sikres adgang til fortrolig kommunikasjon med sin forsvarer under møtet. Beslutning om fjernmøte eller fjernavhør etter første ledd kan ikke ankes.

4.2 Departementets vurderinger og forslag

Fylkesnemndas virksomhet er sentral for ivaretagelse av utsatte barn og unge. Fylkesnemnda behandler tvangssaker etter barnevernloven, herunder vedtak om omsorgsovertakelse, tvangsplassering på institusjon for barn med alvorlige atferdsvansker, saker om samvær og tilbakeføring til foreldre etter et vedtak en omsorgsovertakelse, adopsjon og besøksforbud. Fylkesnemnda behandler også klager over midlertidige akuttvedtak som er fattet av barneverntjenestens leder.

Barnevern er ansett som en samfunnskritisk funksjon i forbindelse med Covid-19-utbruddet. Det er av avgjørende betydning at fylkesnemndene kan opprettholde sin virksomhet for å kunne gi barn nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse i denne situasjonen. I ytterste konsekvens kan svekket saksavvikling gå ut over barns liv og helse. At fylkesnemndenes virksomhet fungerer er samtidig viktig for at den kommunale barnevernstjenestens arbeid ikke skal stoppe opp og barn ikke får den hjelpen de har behov for. Videre er fylkesnemndenes virksomhet viktig for at barn som allerede er under barnevernets omsorg eller i barnevernstiltak får ivaretatt sine rettigheter. Det gjelder også deres foreldre. Departementet legger vekt på at barn og foreldre fortsatt skal ha mulighet til å få behandlet klager over tvangsvedtak og saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse og endret samvær.

Tvangssaker etter barnevernloven er svært inngripende for barn og foreldre og det stilles store krav til å ivareta deres rettssikkerhet. Dette omfatter både prosessuelle rettigheter og

grunnleggende menneskerettigheter, herunder retten til familieliv og en rettferdig rettergang. Disse rettighetene må ivaretas på en forsvarlig måte også under utbruddet av Covid-19.

Fylkesnemndenes virksomhet er kraftig redusert som følge av myndighetenes karantene- og isolasjonsplikt, tilrådinger om å holde fysisk avstand, begrense reisevirksomhet, og om å ta hensyn til særlig risikoutsatte grupper. Smittevernstiltakene gir begrenset kapasitet og utfordringer for fylkesnemndene til å følge de ordinære saksbehandlingsreglene. Fylkesnemndene prioriterer nå akuttsaker. Dette innebærer at et betydelig antall saker utsettes.

Sentralenheten for fylkesnemndene mener det er nødvendig å kunne ta i bruk fjernmøter og fjernavhør og at flere saker bør kunne avgjøres i en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling for å avhjelpe de utfordringene Covid-19-tiltakene har medført for saksavviklingen. Sentralenheten etterspør tiltak som langt på vei er samsvarende med midlertidige forskriftsregler som er innført for domstolene i medhold av koronaloven.

Departementet har også fått innspill fra Bufdir som etterlyser prosessuelle regler for fjernmøteløsninger og skriftlig behandling så fremt det ikke går på bekostning av barnas rettssikkerhet. Direktoratet uttrykkes særlig bekymring for at behandlingen av akuttsaker skal stoppe opp. Også en rekke advokater har i innspill til departementet uttrykt bekymring for antallet saker som nå står i kø til å behandles i fylkesnemnda, at det er en belastning for de berørte og kan gå utover deres rettssikkerhet. Det er uttrykt et stort behov for at fylkesnemndene over hele landet behandler barnevernsakene med den hurtighet som forventes, og som loven krever. Det etterlyses tilsvarende digitale løsninger som domstolene tar i bruk. Både Bufdir og advokater viser til at behovet for akuttvedtak kan øke fordi familier som allerede er sårbare kan komme til å oppleve unntakstilstanden som særskilt belastende og destruktive handlingsmønstre kan eskalere. Dette kan medføre flere akutt plasseringer og lengre køer for saksavvikling i fylkesnemndene.

Departementet mener det er nødvendig med tiltak for å avhjelpe de negative konsekvensene utbruddet av Covid-19 har for saksavvikling i fylkesnemndene. Konsekvensene er alvorlige både for samfunnet som helhet og for rettsikkerheten til familiene som har saker til behandling i fylkesnemndene. Midlertidige regler om adgang til fjernmøter, fjernavhør og en utvidet adgang til kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling anses som nødvendige tiltak som kan avhjelpe flere av utfordringene fylkesnemndene nå står overfor. Departementet mener dette kan sikre at fylkesnemnda er i stand til å få behandlet sakene de får inn i den foreliggende situasjonen. Departementet understreker at nemndene så langt det lar seg gjøre skal gjennomføre behandling av saker etter ordinære prosessregler. Samtidig må fylkesnemndene forholde seg til pålegg og anbefalingen fra helsemyndighetene, som erfaringsmessig kan endres raskt.

Midlertidige regler i medhold av koronaloven må være nødvendige, forholdsmessige og forsvarlige. Dette gjør seg gjeldende med tyngde for sakene som behandles av fylkesnemndene. Fylkesnemndas saksbehandling skal være betryggende, rask og tillitsskapende og det stilles strenge krav til private parters rettssikkerhet. Dette omfatter også

barns rettigheter, selv om de ikke alltid formelt er part i saken. Hovedprinsippene for fylkesnemndenes saksbehandling etter bvl. § 7-3 skal være førende også i en krisesituasjon og sentrale rettsikkerhetsgarantier kan ikke fravikes.

Selv om departementet understreker at nemndene så langt det lar seg gjøre skal gjennomføre behandling av saker etter ordinære prosessregler, mener departementet det er behov for midlertidige regler om adgang til fjernmøter og fjernavhør. Dette anses som nødvendige tiltak som kan avhjelpe flere av utfordringene fylkesnemndene nå står overfor, og vil bidra til å avhjelpe de negative konsekvenser av Covid-19-utbruddet og sørge for effektiv saksavvikling. Etter departementets syn vil private parters prosessuelle rettigheter kunne ivaretas ved fjernmøter og fjernavhør. Det er ikke nødvendig at partene fysisk er i samme rom for at parten skal kunne benytte seg av muntlighet, kontradiksjon og bevisumiddelbarhet, samt å bli representert av en advokat. Forutsatt god og sikker fjernmøteteknikk, vil forhandlingsmøtet kunne avholdes på en forsvarlig måte uten at nemndas medlemmer sitter fysisk samlet, eller at nemnda, partene og deres prosessfullmektiger og vitner møter hverandre fysisk. Om fjernmøte er forsvarlig må likevel vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Departementet mener det er nødvendig med en tydelig hjemmel som gir adgang til helt eller delvis å holde fjernmøter og fjernavhør i fylkesnemnda. Dette anses som et effektivt tiltak for å sette fylkesnemndene i stand til å behandle barnevernssakene i den foreliggende situasjonen, uten fare for smitte.

Departementet foreslår derfor en bestemmelse om at nemndsleder kan beslutte at forhandlingsmøtet eller møte i klagesak helt eller delvis skal holdes som fjernmøte og at avhør skal gjennomføres som fjernavhør, når det er nødvendig og ubetenkelig. Det stilles ikke som vilkår at partene samtykker i behandlingsformen, men partene skal få uttale seg før beslutning tas. Dette er de samme grunnvilkårene for bruk av fjernmøte og fjernavhør som er innført for domstolene i medhold av koronalovent. Kravet til nødvendighet, som nærmere omtalt nedenfor, er imidlertid satt noe høyere for fylkesnemnda enn den generelle bestemmelsen som gjelder for domstolen.

Et fjernmøte er et møte hvor ikke alle deltakerne er til stede samme sted, men deltar ved bruk av fjernmøteutstyr, for eksempel som telefon- eller videokonferanse. Ved fjernavhør er den som avhøres ikke til stede, men deltar ved fjernmøteutstyr.

Det må vurderes konkret om det anses nødvendig å avholde fjernmøte og fjernavhør helt eller delvis i den enkelte sak. Om det er nødvendig må vurderes i lys av hvorvidt det på grunn av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følge av utbruddet av Covid-19 er mulig å behandle saken med fysisk møte og hva som er de reelle alternativene. Dersom nemndene har tilstrekkelig personell og smittetiltak ikke er til hinder for det, skal saker behandles etter de ordinære reglene.

Ubetenkelighetsvilkåret innebærer at det skal foretas en konkret vurdering av forsvarligheten av å benytte fjernmøte og fjernavhør, alle forhold tatt i betraktning. Det skal blant annet ses hen til sakens karakter, ulempene ved oppmøte, formålet med møtet, fjernmøteutstyret, herunder om møtet holdes som telefon- eller videokonferanse, om møtet holdes helt eller delvis som fjernmøte og partenes syn.

Departementet foreslår å presisere i bestemmelsen at det skal legges særlig vekt på sakens karakter og private parters rettigheter. Nemdsleder må vurdere om sakens tema, omfang, kompleksitet og alvorlighetsgrad er egnet for fjernmøte, herunder om møteformen kan gå ut over en forsvarlig opplysning av saken. Fordi nemndene behandler inngripende tvangssaker, er det avgjørende at møteformen ivaretar private parters rettigheter på en betryggende måte, herunder, retten til å bli hørt, føre bevis, kontradiksjon og kontakt med advokat. Også rettigheter til barn som ikke formelt er part i saken må ivaretas. Det vises til grunnprinsippene for fylkesnemndas saksbehandling i § 7-3. Departementet mener fjernmøter fortrinnsvis bør gjennomføres med bruk av video og det forutsettes at nemndene benytter trygge digitale løsninger som ivaretar partenes personvern.

Departementet åpner for at fjernmøte eller fjernavhør kan benyttes, uten krav om samtykke fra partene. Det stilles imidlertid krav om at partene skal få uttale seg om bruk av fjernmøte og fjernavhør før beslutning tas. Departementet understreker at partenes syn bør tillegges betydelig vekt, og foreslår at dette inntas i bestemmelsen. Det skal tilstrebes en behandlingsform som partene aksepterer.

Barns medvirkning må ivaretas på betryggende måte. Det er viktig at barn, enten de har partsrettigheter eller ikke, får anledning til å uttale seg om behandlingsformen før nemnda tar en beslutning. Dette foreslås inntatt i bestemmelsen. Det er krevende for mange barn å uttale seg i en ordinær behandling av en sak i fylkesnemnda. Fjernmøte og fjernavhør kan for noen oppleves som en tilleggsbelastning. Barn med partsrettigheter, må få velge om de ønsker å delta i fjernmøte eller å uttale seg på annen måte. Departementet foreslår at også dette fremgår av bestemmelsen. Slike presiseringer ble blant annet foreslått av Landsforeningen for barnevernsbarn i høringsrunden.

Departementet foreslår også å stille krav om at beslutningen om fjernmøte eller fjernavhør må begrunnes. Dette omfatter også dokumentasjon av vektleggingen av barnets og partenes syn. Departementet foreslår ikke å angi i bestemmelsen hvilke sakstyper som egner seg for fjernmøter. Dette må vurderes konkret i den enkelte sak. Departementet vil likevel fremheve at fjernmøter kan være aktuelt særlig når tidsmomentet er av avgjørende betydning, slik som i klager over akuttvedtak. Sentralenheten har vurdert at i dagens situasjon kan møte i klagesaker gjennomføres som fjernmøte der dette vurderes som forsvarlig. Departementet deler dette synspunktet. I klagesaker (prøving av akuttvedtak) avgjør nemdsleder saken alene og det skal avholdes et kort møte der partene får anledning til å utdype klagen og eventuelt føre vitner jf. bvl. § 7-23. I klagesaker er avgjørelsesgrunnlaget mer begrenset enn ved behandling av saker i ordinært forhandlingsmøte. Det vil være opp til nemdsleder å ta stilling til hva som skal utgjøre avgjørelsesgrunnlaget i den enkelte sak. Dette kan gjøre klagesaker

mer egnet for å gjennomføres som fjernmøte, men dette må alltid vurderes konkret i den enkelte sak.

Saker om vedtak om omsorgsovertakelse og tvangsplassering på institusjon på grunn av alvorlige atferdsvansker er alvorlige etter sin art og stiller strenge krav til partenes rettssikkerhet. Samtidig vil tidsmomentet i noen saker tilsi behov for rask avklaring for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse. Det er også en belastning for barn og foreldre å vente på at en alvorlig barnevernssak skal behandles i fylkesnemnda. Bestemmelsen åpner for at også denne type saker helt eller delvis kan behandles som fjernmøte etter en konkret vurdering, men det stilles strenge krav til at private parters rettssikkerhet ivaretas på betryggende måte. Partenes syn på behandlingsformen bør, som nevnt, tillegges betydelig vekt.

Vedtak om adopsjon er det mest inngripende vedtaket nemndene kan treffe. Departementet mener det ikke skal åpnes for at adopsjonssaker kan behandles uten forhandlingsmøte og fysisk oppmøte. Dette gjelder likevel ikke hvis biologiske foreldre samtykker til adopsjon og fjernmøte, og slik behandling anses ubetenkelig. Det foreligger en adgang til helt eller delvis skriftlig behandling av disse sakene i dag dersom partene samtykker og det anses forsvarlig, jf. barnevernloven § 7-14 andre ledd bokstav a.

Gjeldende rett åpner for at saker om endring av tidligere vedtak og saker om pålegg om hjelpetiltak helt eller delvis kan avgjøres skriftlig, uten forhandlingsmøte, uten krav om samtykke fra partene. Vilkårene for en slik beslutning er at nemndsleder finner dette ubetenkelig hensett til sakens tema, vanskelighetsgrad, behovet for fagkyndighet og hensynet til en forsvarlig behandling. Når disse sakene etter sin art kan være egnet til skriftlig behandling, skal det mindre til for å anse sakene som egnet for fjernmøte og fjernavhør. Det må imidlertid alltid vurderes konkret.

Det bør avholdes planmøte der forhandlingsmøtet skal behandles med fjernmøte.

Fjernmøter og fjernavhør kan benyttes for hele eller deler av møtet og kan også brukes i kombinasjon med skriftlig behandling når dette er tillatt etter barnevernloven eller denne forskriften § 3. Det er ikke krav om at noen av deltakerne må være til stede på samme sted, og nemnda kan beslutte hvilke deltakere som skal delta ved fjernmøteutstyr.

Videre foreslår departementet å gi hjemmel til at nemndsleder kan bestemme at tolkning kan skje ved fjerntolking. Dette kan erfaringsmessig være krevende og kan bare skje der det vurderes å være forsvarlig.

Det foreslås at beslutning om fjernmøte og fjernavhør ikke særskilt kan kreves rettslig overprøvd og at dette inntas i bestemmelsen. Ved rettslig overprøving av den enkelte sak, vil likevel denne type beslutninger inngå i den helhetsvurderingen retten skal foreta av om saksbehandlingen er forsvarlig.

Departementet understreker at saksforberedende møter kan gjennomføres som fjernmøte.

Det er gode erfaringer med samtaleprosess og departementet viser til at samtaleprosess kan være egnet for fjernmøte. Slik behandling krever partenes samtykke. At partene kommer frem til frivillige løsninger er positivt for de berørte og prosessbesparende.

5. Kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling

5.1 Gjeldende rett

Hovedregelen for fylkesnemndenes saksbehandling er muntlighetsprinsippet og bevisumiddelbarhetsprinsippet som skal sikre effektiv kontradiksjon. I saker hvor det avholdes forhandlingsmøte, skal avgjørelsen «treffes på grunnlag av behandlingen i møtet», jf. bvl. § 7-18 første ledd første punktum. Bestemmelsen innebærer at nemndas vedtak ikke kan bygge på annet enn det som har fremkommet under forhandlingsmøtet.

Når det gjelder føring av dokumentbevis i fylkesnemndenes saker med forhandlingsmøte, er tvisteloven § 26-2 gitt anvendelse så langt den passer, jf. bvl. § 7-17 bokstav e. I praksis føres dokumentbevis ved at store deler av dokumentet leses opp i forhandlingsmøtet. Denne typen dokumentasjon kan ta opp imot en halv dag i fylkesnemndenes saker. Fylkesnemnda kan ikke legge til grunn opplysninger i dokument som ikke er ført på denne måten.

Barnevernloven har i dag hjemmel for å behandle saker skriftlig der partene samtykker og hensynet til betryggende saksbehandling ikke er til hinder for det, jf. bvl. § 7-14 andre ledd a). Nemndleder kan også beslutte skriftlig behandling i saker om endring av tidligere vedtak og om pålegg om hjelpetiltak uten samtykke fra parten, dersom dette er ubetenkelig jf. bvl. § 7-14 andre ledd b). Når vilkårene i bokstav a eller b er oppfylt kan saken også behandles på bakgrunn av en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling. Ved skriftlig behandling er avgjørelsesgrunnlaget sakens dokumenter. I saker som behandles på grunnlag av en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling, er avgjørelsesgrunnlaget behandlingen i forhandlingsmøte og sakens dokumenter, jf. bvl. § 7-18 andre og tredje ledd.

Uavhengig av behandlingsform har fylkesnemnda et ansvar for at grunnprinsippene som er lagt til grunn for fylkesnemndas saksbehandling i § 7-3 ivaretas. Fylkesnemnda har et selvstendig ansvar for at bevisførselen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag, at partene i saken bli hørt, *normalt* ved muntlige forklaringer umiddelbart for nemndene, at det legges til rette for kontradiksjon, at partene i saken likebehandles og får nødvendig veiledning, at fylkesnemnda foreta en selvstendig og reell vurdering av avgjørelsesgrunnlaget, og at avgjørelser om tiltak og andre viktige avgjørelser begrunnes.

5.2 Departementets vurderinger og forslag

Det er et presserende behov for midlertidig prosessregler som kan avhjelpe de negative konsekvensene av Covid-19 utbruddet. Et stort antall saker blir nå utsatt i fylkesnemndene. Dette er alvorlig for samfunnet som helhet og for de familier som venter på å få sin sak

behandlet. Lang ventetid kan gå ut over barns rett til nødvendig omsorg og beskyttelse og i ytterste konsekvens liv og helse. Det er belastende å vente på behandling av en tvangssak etter barnevernloven og lang ventetid kan gå ut over barn og foreldres rettssikkerhet og innebære uforholdsmessig inngrep i familielivet og retten til en rettførdig rettergang.

Departementet understreker at nemndene så langt det lar seg gjøre skal gjennomføre behandling av saker etter ordinære prosessregler. Samtidig må fylkesnemndene forholde seg til pålegg og anbefalingen fra helsemyndighetene, som erfaringsmessig kan endres raskt. Departementet mener det er nødvendig å åpne for at saker i større utstrekning enn etter gjeldende rett kan avgjøres på bakgrunn av en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling. Sammen med en adgang til bruk av fjernmøte og fjernavhør vil det bidra til å avhjelpe de negative konsekvenser av Covid-19-utbruddet og sørge for effektiv saksavvikling i fylkesnemndene. En slik adgang er etterspurt av Sentralenheten for fylkesnemndene.

Tvangssaker etter barnevernloven stiller strenge krav til private parters rettssikkerhet. En vid adgang til å behandle saker helt eller delvis skriftlig, uten krav om samtykke fra partene, er etter departementets syn ikke aktuelt, selv ikke under de rådende forhold. Departementet mener at tvangssaker i barnevernet gjelder så inngripende tiltak at private parters rettigheter til å adressere nemnda direkte og føre vitner i et ordinært forhandlingsmøte eller ved bruk av fjernmøteteknologi, ikke bør innskrenkes uten samtykke.

Sentralenheten etterlyser en hjemmel til at møter kan konsentreres om parts- og vitneforklaringer og at sakens dokumenter utgjør en del av avgjørelsesgrunnlaget uten at dokumentene må leses opp i forhandlingsmøtet. Sentralenheten vurderer at denne fremgangsmåten i de fleste saker vil kunne løses ved samtykke fra partene, men at i forbindelse med Covid-19-utbruddet bør det være hjemmel til å kunne fastsette dette også uten samtykke fra alle parter. Videre etterlyser fylkesnemndene en hjemmel for at avsluttende innlegg fra prosessfullmektiger kan skje skriftlig.

Departementet er enig i disse betraktningene og mener det er nødvendig med en hjemmel som gir økt adgang til å behandle saker i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling for å begrense smitte og for å sørge for effektiv saksavvikling i nemndene under utbruddet av Covid-19. Forslaget må imidlertid ikke gå på bekostning av en forsvarlig saksbehandling, herunder tilstrekkelig opplysning av saken og ivaretagelse av private parter rettssikkerhet. Det understrekes at de ordinære saksbehandlingsreglene skal benyttes så langt det er mulig. Dette innebærer at saker primært skal skje med forhandlingsmøte (fysisk eller fjernmøte) alternativt med hel eller delvis skriftlig behandling med partenes samtykke.

Departementet foreslår en hjemmel som innebærer at nemndsleder kan beslutte delvis skriftlig behandling, uten partenes samtykke, men bare når det er nødvendig og ubetenkelig. Når disse vilkårene er oppfylt kan nemndsleder beslutte at forhandlingsmøtets omfang begrenses og at vedtak treffes på grunnlag av en kombinasjon av behandling i møte og sakens dokumenter. Det foreslås å presisere i bestemmelsen at partsavhør og vitneavhør uansett skal skje i et møte,

enten ved et fysisk møte eller fjernmøte. Det åpnes ikke for skriftlig behandling av disse avhørene.

Departementet foreslår også at nemndsleder når det er nødvendig og ubetenkelig kan beslutte at prosessfullmektigene kan inngi avsluttende innlegg skriftlig. Nemndsleder skal sørge for at kontradiksjon kan ivaretas ved etterfølgende skriftutveksling.

Departementet mener forslaget balanserer hensyn til rettssikkerhet, smittevern og effektiv saksavvikling i den foreliggende situasjonen på en god måte. Etter gjeldende rett må dokumentbevis leses opp i forhandlingsmøte for å være en del av avgjørelsesgrunnlaget. Forslaget legger til rette for at muntlighet i møte (fysisk eller fjernmøte) vil konsentreres om partenes forklaring og forklaringen fra sentrale vitner. Sakens dokumenter er kjent for alle aktører på forhånd, og det vil være adgang til kontradiksjon omkring saksdokumentene via partsforklaringer og avsluttende innlegg. Dette er gjeldende fremgangsmåte ved behandlingen av klager på akuttvedtak etter bvl. § 7-23.

En slik hjemmel gir mulighet for at i en situasjon med stor utbredelse av Covid-19 og høy smittefare, kan fjernmøter gjøres mest mulig konsentrert og effektiv. I en situasjon der det i større grad åpnes opp for fysiske møter, men hvor det fremdeles foreligger smittefare, kan en slik hjemmel gi mulighet for kortere fysiske møter for parts- og vitneforklaringer og at dokumentbevis føres skriftlig.

Nemndsleder må foreta en konkret vurdering i den enkelte sak om det anses nødvendig og ubetenkelig at saken behandles i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling etter denne bestemmelsen.

Om det er nødvendig må vurderes i lys av hvorvidt det på grunn av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følge av utbruddet av Covid-19 er mulig å behandle saken med fysisk møte eller fjernmøte, og hva som er de reelle alternativene. Dette innebærer at kun dersom det ikke er mulig eller dersom det er uforholdsmessig byrdefullt å gjennomføre saken med ordinært møte eller fjernmøte som følge av utbruddet av Covid-19, kan saken behandles i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling etter denne bestemmelsen. I vurderingen av om det anses uforholdsmessig byrdefullt kan det ses opp mot saksavviklingen i nemnda.

Videre må behandlingsformen anses ubetenkelig alle forhold tatt i betraktning. Dette beror på en konkret vurdering i den enkelte sak. Det skal særlig ses hen til tiltaket og sakens art, omfang og vanskelighetsgrad, og avgjørelsen må støtte opp under hensynet til barnets beste. Behandlingsformen må samlet sett gi et forsvarlig og tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag og private parters prosessuelle rettigheter må ivaretas på en tilfredsstillende måte, herunder retten til å bli hørt, føre bevis og kontradiksjon. Det vises til grunnprinsippene for fylkesnemnda saksbehandlingen i § 7-3 som også gjelder i disse tilfellene.

Departementet åpner med dette forslaget for at saker kan behandles i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling, uten krav om samtykke fra partene. Partene skal imidlertid gis anledning til å uttale seg før det tas en beslutning om behandlingsformen. Partenes syn bør tillegges betydelig vekt. Dette foreslås inntatt i bestemmelsen. Det skal alltid tilstrebes en behandlingsform som partene aksepterer.

Det er viktig at barns rettigheter blir ivaretatt i prosessen på betryggende måte, enten de har partsrettigheter eller ikke. Barnets mening skal alltid innhentes før beslutning treffes. Barn som har partsrettigheter kan, som understreket i § 2, velge om det vil delta i fjernmøte eller uttale seg på annen måte.

Videre foreslås det at en beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd skal begrunnes. Dette omfatter også dokumentasjon av vektleggingen av barnets og partenes syn på behandlingsformen.

Departementet foreslår ikke å angi i bestemmelsen hvilke sakstyper det egner seg å behandle i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling. Gjeldende rett åpner for at saker om endring i tidligere dom eller vedtak og i saker om pålegg om hjelpetiltak kan behandles helt eller delvis uten forhandlingsmøte uten partenes samtykke, så fremt det er ubetenkelig, jf. bvl. § 7-14 annet ledd bokstav b. Forslaget er derfor særlig relevant for andre sakstyper der det i dag kreves samtykke fra partene i tillegg til at behandlingsformen må være betryggende, jf. bvl. § 7-14 annet ledd bokstav a. Det vises for øvrig til departementets vurdering av ulike sakstyper under punkt 4.2 om fjernmøter og fjernavhør.

Det foreslås inntatt i bestemmelsen at beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd ikke særskilt kan kreves rettslig overprøvd. Ved rettslig overprøving av den enkelte sak, vil likevel denne type beslutninger inngå i den helhetsvurderingen retten skal foreta av om saksbehandlingen er forsvarlig.

6. Rådslaging og avstemning ved fjernmøte

6.1 Gjeldende rett

Det følger av barnevernloven § 7-19 annet ledd at ved rådslaging og avstemning gjelder tvisteloven § 19-3 tilsvarende så langt den passer. Av tvisteloven § 19-3 første ledd fremgår det at rådslaging ikke kan skje i fjernmøte.

I medhold av midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 (koronaloven) er det vedtatt Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak innenfor justissektoren for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19. Forskriften inneholder en bestemmelse om adgang til å avholde rådslaging med meddommere, ved fjernmøte. Også et rettsmøte for å avsi dom etter krav fra en dommer etter straffeprosessloven § 43 første ledd femte punktum, kan avholdes som fjernmøte. Det er også gitt regler om midlertidige signaturløsninger for avsigelse av rettslige avgjørelser.

6.2 Departementets vurderinger og forslag

I en situasjon med pågående pandemi og omfattende smitteverntiltak, er det behov for at nemndas rådslaging og avstemning kan gjennomføres som fjernmøte. Covid-19-utbruddet medfører omfattende restriksjoner som vanskeliggjør og til tider umuliggjør fysiske møter som følge av reise- og møterestriksjoner, karantene og isolasjon. Fjernmøte gjør det mulig å kunne utføre mer arbeid fra hjemmekontor, redusere reisevirksomhet og oppmøte i nemndenes lokaler som bidrar til å begrense smitte i befolkningen i tråd med Folkehelseinstituttets anbefalinger. Fylkesnemndene har allerede innført adgang til elektronisk signatur på vedtakene som bidrar til å begrense smitte og å kunne jobbe hjemmefra.

En midlertidig løsning som gir mulighet til rådslaging og avstemning uten at det skjer ved fysisk oppmøte, vil etter departementets syn være et effektivt tiltak som er nødvendig for at saker skal kunne behandles i fylkesnemndene og samtidig overholde smitteverntiltak og praktiske utfordringene og begrensningene som følge av reiseforbud, karantene og isolasjon i situasjonen med utbruddet av Covid-19. Det vises til at det en tilsvarende bestemmelse allerede er vedtatt for domstolene i forskrift i medhold av koronaloven.

Bestemmelsen vil være en særregulering av adgangen til fjernmøte som foreslått i punkt 4.2. Nemndas leder avgjør om rådslaging og avstemning av vedtak skal skje som fjernmøte. Det stilles ikke krav om at partene har rett til å uttale seg om dette.

7. Behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven

Fylkesnemndene behandler tvangssaker også etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Fylkesnemnda i Oslo og Akershus er nasjonal smittevernnemnd og avgjør saker om tvungen legeundersøkelse, tvungen isolering og tvungen legemiddelbehandling i tilknytning til allmennfarlig smittsom sykdom etter smittevernloven §§ 5-2 og 5-3, jf. § 7-5. Ved alvorlig utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom, kan flere fylkesnemnder utpekes til smittevernnemnder.

Videre behandler fylkesnemndene klager på vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning etter helse- og omsorgstjenesteloven § 9-5 andre ledd bokstav b og c, jf. § 9-11. Vedtakene gjelder planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødssituasjoner og tiltak for å dekke brukerens eller pasientens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak.

Etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 10-2 og 10-3 fatter fylkesnemndene vedtak om tvungen innleggelse og tilbakeholdelse i rusinstitusjon, inkludert innleggelse og tilbakeholdelse av gravide rusavhengige.

Sakene etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven skal i hovedsak behandles etter saksbehandlingsreglene i barnevernloven kapittel 7. Behovene for midlertidige endringer som er omtalt ovenfor i punkt 3, 4 og 5 gjør seg tilsvarende gjeldende for fylkesnemndenes behandling av disse sakene. Departementet foreslår derfor at adgangen til fjernmøte og fjernavhør, til en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling og til rådslaging og avstemning ved fjernmøte også skal gjelde ved behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

8. Frister for å fremme begjæring for fylkesnemnda

8.1 Gjeldende rett

Barnevernloven § 4-6 regulerer midlertidige vedtak i akuttsituasjoner. Grunnvilkåret for å kunne fatte vedtak om midlertidig akutt plasseringer jf. annet ledd, er at det er "fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet".

Adgangen til å treffe akuttvedtak overfor barn med alvorlige atferdsvansker er regulert i barnevernloven § 4-25 annet ledd annet punktum. Grunnvilkåret for å treffe vedtak er at vilkårene etter § 4-24 er til stede. Videre følger det av henvisningen til § 4-6 annet ledd, at akuttvedtak bare kan fattes når det foreligger en situasjon som innebærer fare for at barnet vil bli vesentlig skadelidende. Når det gjelder fristen for å sende begjæring om videre tiltak, henviser § 4-25 annet ledd til § 4-6 fjerde ledd.

I henhold til § 4-6 fjerde ledd skal begjæring om tiltak etter at det er fattet midlertidig vedtak i en akuttsituasjon, sendes fylkesnemnda snarest, og senest innen seks uker, men innen to uker hvis det gjelder tiltak etter § 4-24. Dersom saken ikke er sendt til fylkesnemnda innen disse fristene, faller vedtaket bort, jf. femte ledd. Bestemmelsen innebærer at tvangsvedtaket oppheves dersom begjæring om tiltak ikke er fremmet innen fristen.

Fristreglene bygger på forutsetningen om at hovedregelen er at tvangsvedtak skal fattes av fylkesnemnda, og at akuttvedtak er ment å være midlertidig i påvente av fylkesnemndas avgjørelse. Tvangsvedtak må oppheves når den situasjonen som gjorde vedtaket nødvendig, ikke lenger er til stede. Det påhviler barnevernstjenesten et særlig ansvar å utrede saken så snart som mulig, for å få avklart om barnet har behov for langvarige tiltak.

8.2 Departementets vurderinger og forslag

Midlertidige vedtak i akuttsituasjoner er svært dramatiske for alle involverte, og særlig for barnet det gjelder. Formålet med slike vedtak er å beskytte barnet i akutte faresituasjoner. Sakene er svært inngripende for barn og foreldre og det stilles store krav til å ivareta deres rettssikkerhet. Dette omfatter både prosessuelle rettigheter og grunnleggende

menneskerettigheter, herunder barnets og foreldrenes rett til respekt for sitt privatliv og familieliv. Samtidig ivaretar tvangsvedtaket barnets rett til omsorg og beskyttelse.

Fristene for barnevernstjenesten til å sende begjæring til fylkesnemnda, er uttrykk for en avveining mellom disse hensynene. Et akuttvedtak skal ikke opprettholdes lengre enn hva som er nødvendig for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse. Dette innebærer at vedtaket skal oppheves når den situasjonen som gjorde vedtaket nødvendig, ikke lenger er til stede. Samtidig kan barnets hjemmesituasjon tilsi at det er behov for videre tiltak. Barnevernstjenestens oppgave er å utrede saken slik at det avklares så raskt som mulig om barnet kan tilbakeføres til hjemmet eller om det er behov for mer langvarige tiltak.

For å kunne foreta en forsvarlig vurdering av behovet for videre tiltak, må barnevernstjenesten opplyse og utrede saken. Slik utredning kan omfatte både samtaler med barn og foreldre, kontakt med familie og nettverk, skole, barnehage eller eventuelt annet hjelpeapparat som er involvert. Det kan også være aktuelt å oppnevne sakkyndig. Dersom barnevernstjenesten på basis av denne informasjonen finner grunnlag for å fremme sak for fylkesnemnda, må begjæring om tiltak jf. § 7-11 sendes innen fristen.

Fristene i dagens barnevernslov på henholdsvis to og seks uker, er satt ut fra forholdene i en normalsituasjon. Dagens frister tar ikke høyde for den krisesituasjonen landet nå befinner seg i. Det vil være barneverntjenester som i den nærmeste tiden vil kunne oppleve fravær av tilgjengelig arbeidskapasitet på grunn av karantene og eventuelt også sykdom. Tilsvarende kan gjelde for vitner og sakkyndige som er nødvendige for å kunne utrede barnets behov på en forsvarlig måte. Barnevernstjenesten er avhengig av en rekke vitner og profesjonelle aktører i arbeidet med å utrede saken. Selv om barnevernstjenesten skulle være fullt bemannet, kan andre aktører ha redusert kapasitet. Dette skaper en stor sårbarhet med hensyn til barnevernstjenestens forutsetninger for å holde fristene. Konsekvensen av at barnevernstjenesten ikke har kapasitet til å fremme sak for fylkesnemnda innenfor fristen er at barnet flytter hjem uten at det er vurdert om barnet har behov for mer langvarige tiltak. Barnet kan bli flyttet hjem til en situasjon hvor det blir utsatt for overgrep og omsorgssvikt, med den risiko dette innebærer for barnet.

I dagens situasjon er det viktig med god prioritering av tjenestens ressurser. Bufdir har i brev 18. mars til kommunene gitt uttrykk for retningslinjer for slik prioritering. Selv om det å fremme begjæring om langvarige tiltak for barn som er akutt plassert er en høyt prioritert oppgave, anbefaler Bufdir samtidig at det gis en viss fristutsettelse til kommunene for å fremme sak. Departementet er enig i dette. Dagens krisesituasjon utgjør en klar risiko for at kapasitetssvikt kan føre til at barnas rett til omsorg og beskyttelse etter barnevernloven ikke ivaretas godt nok. En situasjon der et akutt tiltak avsluttes uten at det er vurdert om barnet har behov for videre tiltak, kan utsette barn for stor risiko. Etter departementets oppfatning er derfor et nødvendig og egnet tiltak for å avhjelpe slik risiko, at barnevernstjenesten kan få en viss forlenget frist til å fremme sak for fylkesnemnda etter en akutt plassering. En slik utvidet frist vil være et egnet tiltak for å redusere risiko for at barn ikke får det tiltak det har rett på, men i stedet blir satt i en svært utsatt situasjon. En utvidet frist vil samtidig være et inngrep i

barnets og foreldrenes rett til familieliv, og spørsmålet er hvor lang en fristutsettelse kan være for at tiltaket fremstår som forholdsmessig.

Tvangsvedtak er svært inngripende og en forlenget frist innebærer at varigheten av tiltaket forlenges tilsvarende, dvs. at barnet kan holdes borte fra foreldrene for en lengre periode enn det som er lovlig etter barnevernloven. En fristforlengelse vil kunne innebære en forlengelse av tiltakets varighet for barn i akutttiltak, uavhengig av om barnevernstjenesten kommer til at det er grunnlag for å fremme begjæring om videre tiltak eller ikke. Fristutsettelsen kan derfor ikke være lang. På den annen side er risikoen barnet løper ved at barnevernstjenesten ikke har mulighet til å overholde fristen stor. Konsekvensene for barnet tilsier at fristen må være så lang at det vil være mulig for barnevernstjenesten å utrede saken og vurdere behovet for å fremme sak om mer langvarige tiltak og samtidig beskytte barnet i denne perioden. Departementet understreker at forslaget ikke gjelder prøvingen av selve akuttvedtaket. Forslaget endrer ikke kravene til lovlighetskontroll av akuttvedtaket eller fristene for å klage på dette.

Departementet foreslår derfor etter en helhetsvurdering at fristen kan utvides med to uker. To uker forlenget tid vil gi mulighet for å avhjelpe bemanningssvikt og forsinkelser som følge av utbruddet av Covid-19, og unngå at barn risikerer å måtte flytte hjem og ikke få den omsorg og beskyttelse de har behov for. Etter departementets vurdering fremstår en utvidelse på to uker også som forholdsmessig i vedtakene etter § 4-6 annet ledd hvor den ordinære fristen er seks uker. Departementet har vurdert om to uker er en for omfattende utvidelse i saker etter § 4-24, hvor fristen i dag er to uker. Etter departementets vurdering er det samtidig i disse sakene et tungtveiende behov for å vurdere om barnets beste tilsier videre tiltak. Etter departementets vurdering vil imidlertid en utvidelse på en uke ha for liten effekt, og dermed være lite egnet. Departementet foreslår derfor at fristen etter barnevernloven § 4-6 fjerde ledd kan utvides med to uker, også for saker etter § 4-24.

Departementet foreslår videre at fristutvidelsen formuleres som en snever unntaksadgang og at fristutvidelsen bare skal anvendes dersom det er tvingende nødvendig for å ivareta hensynet til barnets beste. Hjemmelen skal bare benyttes dersom utbruddet av Covid-19 ikke gjør det mulig å forberede saken innenfor ordinære frister. Det er barnevernstjenesten selv som skal vurdere om unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det stilles krav om at barnevernstjenesten begrunner i den enkelte sak hvorfor utvidet frist er tvingende nødvendig, samt at begrunnelsen dokumenteres i saken. Departementet forutsetter at kommunene lager en plan for forsvarlig fremdrift i saken slik at vurderingene ikke trekker unødig ut. Departementet mener en fristutsettelse på to uker også er forsvarlig og forholdsmessig, når bestemmelsen kun kan anvendes når det er tvingende nødvendig.

Barnevernstjenestens vurderinger av behovet for fristutsettelse omfattes av fylkesmannens lovlighetstilsyn. Fylkesmannen har dermed full anledning til å føre tilsyn med hvordan kommunene praktiserer en bestemmelse om fristutsettelse. Departementet foreslår at det stilles krav om at fylkesmannen orienteres når fristutsettelsen benyttes. Departementet vil følge opp fylkesmennene når det gjelder dette spørsmålet.

Departementet understreker for øvrig at i tilfeller der vilkårene for akuttvedtaket ikke lenger er til stede, faller tiltaket bort. Det er derfor viktig at barnevernstjenesten er oppmerksom på dette. I tilfeller der det er avklart på et tidligere tidspunkt at det ikke er behov for videre tiltak, skal barnevernstjenesten varsle om dette slik at tiltaket opphører.

Departementet foreslår etter dette å gi adgang til å utvide fristene for å sende begjæring om tiltak når dette er strengt nødvendig. Utvidelsen innebærer at fristen for å sende begjæring om tiltak etter at det er fattet vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd, kan utvides fra seks til åtte uker. Fristen utvides til fire uker for å sende begjæring om tiltak etter at det er fattet vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-25 annet ledd jf. § 4-24.

9. Flytting av barn mellom institusjoner

9.1 Gjeldende rett

Ved atferdsplasseringer er det fylkesnemnda som bestemmer plasseringssted. I henhold til § 4-24 siste ledd skal fylkesnemnda bare fatte vedtak om plassering dersom institusjonen faglig og materielt er i stand til å tilby barnet tilfredsstillende hjelp ut fra formålet med plasseringen. Vedtaket er dermed knyttet til et bestemt plasseringssted. Det følger av denne bestemmelsen at det ikke er adgang til å flytte barnet fra en institusjon til en annen uten at dette er uttrykkelig hjemlet i vedtaket. Dersom det vurderes som nødvendig å flytte barnet til en annen institusjon, må barnevernstjenesten fremme ny sak for fylkesnemnda. En slik sak kan ikke utelukkende omfatte flyttespørsmålet, men vil måtte omfatte en samlet vurdering av barnets totale situasjon og behov for videre tiltak.

Etter barnevernloven § 4-17 kan barnevernstjenesten flytte barnet bare dersom endrede forhold gjør det nødvendig, eller dersom det må anses til det beste for barnet. Målet er at flytting i størst mulig grad skal unngås. Bestemmelsen gjelder etter omsorgsovertakelse og har sammenheng med lovens § 4-14 og § 4-15 som gir nærmere bestemmelser om valg av plasseringssted til det enkelte barnet. Det er fylkesnemnda som fastsetter om barnet skal plasseres i fosterhjem eller institusjon jf. § 4-14. Fylkesnemnda kan også stille vilkår for plasseringen. I praksis er det barnevernstjenesten som velger fosterhjem til barnet. Bufetat har det avgjørende ordet når det gjelder hvilken institusjonsplass som tilbys. Flytting etter § 4-17 skal bare finne sted dersom det etter en samlet vurdering anses å være til barnets beste. Barnevernstjenestens vedtak i en sak om flytting kan påklages til fylkesnemnda.

Det følger av forarbeidene at en vesentlig del av tilfellene der barn må flytte fra ett plasseringssted til et annet, faller utenfor anvendelsesområdet til § 4-17. Dette gjelder blant annet tilfeller der institusjonen legges ned eller fosterforeldrene sier opp avtalen. Dette er flyttinger som ikke er initiert av hensynet til barnets behov, men som er nødvendig fordi tiltaket av andre årsaker ikke lenger kan oppfylle sitt ansvar. Barnevernloven gir ikke nærmere regler for hvordan nytt tiltak fastsettes i slike tilfeller. Den alminnelige ansvarsdelingen mellom statlig og kommunalt barnevern bygger imidlertid på at det er Bufetat som har best kjennskap til eget tiltaksapparat og dermed har det avgjørende ordet med

hensyn til hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys. Denne beslutningen må bygge på en helhetlig vurdering av barnets behov og forutsetter derfor dialog med barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten har ansvaret for øvrige beslutninger knyttet til tiltaksvalg.

9.2 Departementets vurderinger og forslag

Barn som bor på institusjon er ofte sårbare og har sammensatte behov. Institusjonen skal ivareta barnets behov for trygghet og stabilitet, og institusjonen er barnets hjem. En beslutning om å flytte, er et vesentlig inngrep i barnets rett til privatliv. Terskelen for å flytte barnet skal være høy. Dagens krav om at nemnda må behandle saken på nytt hvis et barn skal flytte fra et atferdstiltak, ivaretar på denne bakgrunn viktige rettssikkerhetsgarantier.

Dagens regler tar ikke høyde for særlige situasjoner som kan oppstå på grunn av utbruddet av Covid-19. Både ansatte og beboere kan bli syke eller måtte settes i karantene. Dette kan i ytterste konsekvens innebære at institusjonen ikke vil kunne gi barna et trygt og forsvarlig tilbud. Ved smitte på institusjonen vil det kunne være nødvendig å flytte ungdom for å overholde anbefalinger om isolasjon. Det vil også kunne være nødvendig å stenge institusjoner ved smitte. I en situasjon hvor mange ansatte blir smittet eller satt i karantene, kan det også være nødvendig av kapasitetsgrunner å flytte ungdommer for å opprettholde et forsvarlig tilbud til barn som har behov for dette.

Bufdir har i brev av 13. mars 2020 gitt nasjonale retningslinjer for prioriteringer i institusjonsbarnevernet. Retningslinjene omfatter situasjoner med behov for å redusere antall barn i barnevernsinstitusjoner grunnet bemanningssituasjonen, samt prioriteringsliste for kapasitet og bemanning i ulike type tiltak. Etter Bufdirs oppfatning er det imidlertid også behov for å gi Bufetat midlertidig myndighet til å beslutte flytting av barn mellom institusjoner.

Departementet understreker at det må ageres raskt når det oppstår behov for nødvendige tilpasninger i en institusjon som følge av smitterisiko eller bemanningssvikt. Dagens regler for flytting av barn med vedtak etter § 4-24 ivaretar viktige rettssikkerhetshensyn ved å stille krav til vedtak i fylkesnemnda. Tvangsvedtaket er her direkte knyttet opp til det enkelte tiltaket. Bytte av institusjon etter vedtak fra fylkesnemnda vil imidlertid ta tid fordi det kreves både at kommunen fremmer ny sak for fylkesnemnda og saksbehandlingstid i fylkesnemnda. Hensynet til å beskytte barnet selv eller andre barn på institusjonen mot smitte, vil kunne kreve at en flytting iverksettes på et langt tidligere tidspunkt. Tilsvarende gjelder ved bemanningssvikt.

Det er derfor behov for økt fleksibilitet i reglene som gjelder ved flytting av barn mellom institusjoner. Etter departementets oppfatning er det nødvendig å gi Bufetat myndighet til å beslutte nødvendig flytting på grunn av utbruddet av Covid-19. Både smitterisiko og bemanningsutfordringer kan medføre at flytting er tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov. Dette kan ikke ivaretas dersom ordinære prosedyrer skal følges. Departementet foreslår derfor å gi Bufetat hjemmel i midlertidig forskrift til å flytte barn mellom

institusjoner dersom dette er tvingende nødvendig på grunn at utbruddet av Covid-19. Forslaget gjelder plasseringer etter atferdsbestemmelsene og omfatter midlertidig flytting.

Forslaget innebærer at flytting kan skje uten den rettssikkerhetsgarantien som ligger i et vedtak hos fylkesnemnda. En flytting er svært inngripende overfor barnet, og flytting skal bare skje dersom det ikke foreligger andre muligheter. Det er særlig viktig at Bufetat og institusjonene vurderer alternativer og planlegger for dette. Dersom flytting likevel er uungåelig må unntaksadgangen praktiseres slik at barnets behov ivaretas. Barn på institusjon har ofte store og sammensatte behov, og barnet må flyttes til et tiltak som kan ivareta barnets behov på en tilfredsstillende måte. Bufetat har med sin oversikt over tiltaksapparatet gode forutsetninger for å finne fram til det beste alternativet i den situasjonen som har oppstått. Departementet legger til grunn at barnet bare kan flyttes til en institusjon som er godkjent for å ivareta målgruppen og som er egnet til å ivareta barnets behov.

For å kunne foreta en best mulig vurdering av barnets behov, er det viktig at flyttingen så langt som mulig skjer i samarbeid med kommunen. Barnets rett til medvirkning skal ivaretas. Det er grunnleggende for en best mulig prosess at barnet involveres på en god måte.

Departementet forutsetter at beslutningen forberedes i den enkelte institusjonen, men at selve beslutningen om flyttingen tas på regionalt nivå i Bufetat.

Departementet foreslår videre å stille krav om at Bufetats vurderinger dokumenteres. Dette gjelder både begrunnelsen for flyttingen, som må være koronarelatert, og vurderingene av hvilken institusjon barnet flytter til. Departementet foreslår videre at det stilles krav om at barnets medvirkning og vurderingen av barnets beste fremgår av begrunnelsen.

Bufetats anvendelse av hjemmelen vil omfattes av fylkesmannens lovlighetstilsyn. Departementet foreslår at Bufetat skal orientere fylkesmannen når det besluttes å flytte barn etter denne bestemmelsen. Departementet vil følge opp fylkesmennene når det gjelder dette spørsmålet.

Forslagene gjelder flyttinger som etter dagens regler må besluttes i fylkesnemnda. Når det gjelder flyttinger av barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, er det i utgangspunktet barnevernstjenesten som skal fatte slike vedtak jf. barnevernloven § 4-17 med mulighet for klage til fylkesnemnda. Samtidig følger det av dagens regler at denne bestemmelsen ikke gjelder hvis flyttingen er forårsaket av at institusjonen nedlegges. Etter departementets oppfatning er det naturlig å tolke reglene slik at heller ikke flytting som er uunngåelig på grunn av utbruddet av Covid- 19, omfattes av § 4-17. Dette innebærer samtidig at dagens regler ikke direkte regulerer prosessen for å finne frem til nytt tiltak i slike tilfeller. Dette vil bero på en tolkning av alminnelige ansvarsregler. Et sentralt premiss er at det er Bufetat som i samhandlingen med kommunene avgjør hvilken institusjonsplass barnet skal tilbys.

Etter departementets oppfatning er det viktig med klare regler i slike krisesituasjoner. Departementet foreslår derfor at den foreslåtte unntaksreglen også skal gjelde for andre

institusjonsplasseringer. På denne måten oppnås klare regler og tydeligere formkrav også ved tvingende nødvendige flyttinger på grunn av Covid- 19- utbruddet også ved omsorgsovertakelser.

Departementet foreslår etter dette å gi midlertidig forskrift om at Bufetat kan beslutte å midlertidig flytte et barn til en annen institusjon dersom det er tvingende nødvendig på grunn av utbruddet av Covid-19.

Hjemmelen gjelder midlertidig flytting. Barnet skal derfor flytte tilbake til institusjonen når årsaken til flyttingen ikke lenger gjør det nødvendig. Dersom barnet likevel ikke skal tilbake, må kommunen fremme sak for fylkesnemnda jf. barnevernloven § 4-24 eller fatte vedtak om flytting jf. § 4-17.

Departementet presiserer at forslagene også omfatter Oslo kommune.

10.Krav til tilsynsbesøk og oppfølgingsbesøk

10.1 Gjeldende rett

Barnevernstjenesten har ansvar for oppfølging av barn i tiltak. Fosterhjemsforskriften stiller konkrete krav til oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet. I henhold til fosterhjemsforskriften § 7 skal barnevernstjenesten besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å føre kontroll med barnets situasjon og gi fosterforeldrene nødvendig råd og veiledning. Forskriften stiller krav om minst 4 besøk i året. Barnevernstjenesten kan etter nærmere vilkår vedta at antall besøk skal reduseres til minimum 2 ganger i året.

Kommunen har ansvaret for å føre tilsyn med barn i fosterhjem jf. barnevernloven § 4-22. Nærmere bestemmelser om tilsynet følger av fosterhjemsforskriften. I forskriften § 9 fremgår at kommunen skal føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig for å oppfylle formålet etter § 8 annet ledd, men minimum 4 ganger i året. Kommunen kan etter nærmere regler vedta at tilsynsbesøkene reduseres til minimum 2 ganger i året.

I henhold til barnevernloven § 2-3 b jf. § 5-7 skal fylkesmannen føre tilsyn med barneverninstitusjonene. Nærmere regler om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjon følger av tilsynsforskriften. I forskriften § 8 skal tilsynsmyndighetene føre tilsyn ved besøk i institusjonen så ofte som forholdene ved institusjonen tilsier det. Tilsynsmyndigheten skal i alle tilfeller føre tilsyn ved besøk i institusjonen minst to ganger hvert år og minst ett besøk skal skje uanmeldt. Institusjoner som tar imot barn plassert etter barnevernloven §4-24 og § 4-26 skal besøkes minst fire ganger hvert år. Minst to besøk skal skje uanmeldt.

10.2 Departementets vurderinger og forslag

Tilsyn er en viktig rettssikkerhetsgaranti for barn i fosterhjem og institusjon. Tilsyn er kanskje særlig viktig i en krevende situasjon med tiltak mot spredning av Koronavirus. Det samme gjelder oppfølging av barn i fosterhjem.

Samtidig kan utbruddet av Covid- 19 svekke bemanningen både i tilsynsmyndighetene og barnevernstjenesten. Barn i fosterhjem og institusjoner kan være syke eller i karantene. Dette kan gi utfordringer knyttet til gjennomføringen av oppfølgings- og tilsynsbesøkene.

Etter departementets oppfatning er det nødvendig med enkelte tilpasninger i forskriftens krav til besøk i institusjoner og fosterhjem, der det tas hensyn til myndighetenes karantene- og isolasjonsplikt, tilrådinger om å unngå personlig kontakt, begrense reisevirksomhet, og om å ta hensyn til særlig risikoutsatte grupper. Fravær og tiltak for smittebegrensninger gir begrenset kapasitet og utfordringer for fylkesnemndene til å følge de ordinære saksbehandlingsreglene. Etter departementets oppfatning er det nødvendig å åpne for at et besøk i hjemmet eller institusjonen kan erstattes med kontakt på annen måte, som telefonsamtale, videochat eller lignende. På denne måten vil det være mulig for tilsynsmyndighetene å ivareta tilsynsoppgaven uten fysisk oppmøte. Departementet foreslår derfor en slik endring hva gjelder kravene til tilsynsbesøk.

Departementet foreslår at tilsvarende skal gjelde barnevernstjenestens oppfølging av fosterhjem. Også her kan bemanningssvikt og smitterisiko være til hinder for at barnevernstjenesten kan oppfylle kravene om besøk i fosterhjemmet. Også når det gjelder denne oppgaven, foreslår departementet at besøk kan erstattes med kontakt per telefon, videochat el. når dette er nødvendig som følge av utbruddet av Covid-19. Dette gjelder både kontakten med barnet og fosterforeldrene.

Adgangen til å erstatte besøk med andre kommunikasjonsformer, innebærer ingen endringer i andre krav til tilsyns- eller oppfølgingsamtaler. Blant annet skal fylkesmannen ved tilsyn fortsatt tilby samtaler med barnet alene uten at personalet er til stede.

Departementet har vurdert om det er nødvendig å lempe på kravene til antall besøk, men mener det foreløpig er tilstrekkelig å åpne for alternative kommunikasjonsformer.

Departementet foreslår etter dette at oppfølgings- og tilsynsbesøk i institusjon etter tilsynsforskriften § 8 annet ledd og fosterhjem etter fosterhjemsforskriften § 9 første ledd kan erstattes med andre kontaktmetoder dersom det er nødvendig som følge av utbruddet av Covid- 19. Tilsvarende gjelder oppfølgingsbesøk i fosterhjem etter fosterhjemsforskriften § 7 tredje ledd.

11.Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene er administrative tilpasninger for å kunne opprettholde viktige funksjoner i barnevernet.

Forslagene som gjelder saksbehandlingsreglene i fylkesnemnda er administrative tilpasninger for å kunne opprettholde fylkesnemndas saksavvikling samtidig som smittespredning i forbindelse med Covid-19 begrenses. En utvidet adgang til å holde fjernmøter og gjennomføre

fjernavhør, utvidelse av adgangen til at saker kan avgjøres etter skriftlig og muntlig behandling samt adgang til at rådslagning og avstemning kan skje i fjernmøte, setter fylkesnemndene i stand til å behandle saker som ikke kan behandles ved fysisk oppmøte i nemndenes lokaler. Økt fleksibilitet i saksavviklingen reduserer behovet for å utsette saker og demper derfor konsekvensene av smittevernstiltakene. Forslaget vil kunne bidra til å redusere restanseoppbygningen i fylkesnemndene. Samtidig krever det tilpasning i arbeidsform for fylkesnemndene, barneverntjenestene, advokater, tolker og andre brukere.

Forslaget om å gi utvidet frist på to uker for barnevernstjenesten til å fremme begjæring om tiltak til fylkesnemnda etter akuttvedtak kan innebære at barn bor lengre i akutttiltak sammenlignet med en normalsituasjon. Departementet vurderer at de foreslåtte endringene isolert sett ikke vil føre til vesentlige økonomiske konsekvenser for Bufetat.

Departementet vurderer at det ikke er vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser av å gi Bufetat myndighet til å flytte barn mellom institusjoner.

Forslaget om å innføre forenklede regler for oppfølgings- og tilsynsbesøk i fosterhjem og institusjon kan føre til en besparelse for barnevernstjenesten blant annet på grunn av reduserte reisekostnader.

Departementet vurderer samlet sett at forslagene ikke medfører konsekvenser som forutsetter bevilgningsendringer for berørte aktører.

12. Ikrafttredelse

Det foreslås at forskriften trer i kraft en dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften oppheves.

13. Merknader til den enkelte bestemmelse

Til § 1 Formål og virkeområde

Bestemmelsene i denne forskriften gjelder tilpasninger som er nødvendige på grunn av utbruddet av Covid-19.

Det følger av første ledd at forskriftens formål er å tilrettelegge for ivaretagelse av barns rett til omsorg og beskyttelse etter barnevernloven og for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19.

Det presiseres i første ledd annet punktum at barnevernloven gjelder med mindre noe annet fremgår av denne forskriften. Det understrekes at lovens viktige prinsipper som barnets beste, barns medvirkning og krav til forsvarlige tiltak og tjenester også gjelder etter denne forskriften. Bestemmelsene i forskriften kommer kun til anvendelse når det er nødvendig på grunn av konsekvensene av utbrudd av Covid-19 og når de øvrige vilkårene som fremgår av de enkelte forskriftsbestemmelsene er oppfylt.

Forskriften inneholder få bestemmelser om når barnevernloven kan fravikes. Det stilles strenge krav til nødvendigheten av å anvende unntaksbestemmelsene. Videre er unntaksbestemmelsene innrettet slik at rettssikkerheten til barn og foreldre ivaretas på en trygghende måte. Myndighetene skal følge lovens ordinære regler og innrette smitteverntiltak, så langt det lar seg gjøre, på en slik måte at normal drift kan opprettholdes. Myndighetene må samtidig overholde de regler og anbefalinger om smittevern som til enhver tid gis av helsemyndighetene.

Det følger av andre ledd at forskriften også skal legge til rette for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven. Også disse lovene gjelder med mindre noe annet fremgår av denne forskriften.

Det følger av tredje ledd at forskriften får anvendelse for Svalbard. Det er egne forskrifter om lov om barneverntjenesters anvendelse på Svalbard og om anvendelse av helselover og - forskrifter for Svalbard og Jan Mayen.

Til § 2 Fjernmøte og fjernavhør

Bestemmelsen gir en tydelig hjemmel til å holde fjernmøter og gjennomføre fjernavhør i fylkesnemndene. Et fjernmøte er et møte hvor ikke alle deltakerne er til stede samme sted, men deltar ved bruk av fjernmøteutstyr, for eksempel som telefon- eller videokonferanse. Ved fjernavhør er den som avhøres ikke til stede, men deltar ved fjernmøteutstyr.

Nemndsleder kan etter første ledd beslutte at forhandlingsmøter og møter i klagesaker helt eller delvis skal holdes som fjernmøter og avhør gjennomføres som fjernavhør når det er nødvendig og ubetenkelig. Bestemmelsen gir generelle føringer for bruk av fjernmøteløsninger som må vurderes konkret i den enkelte sak. Saksbehandlingen må være rettferdig, forsvarlig og ivareta partenes rettssikkerhet.

Om det er nødvendig må vurderes i lys av hvorvidt det på grunn av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følge av utbruddet av Covid-19 er mulig å behandle saken med fysisk møte og hva som er de reelle alternativene. Dersom nemndene har tilstrekkelig personell og smittetiltak ikke er til hinder for det, skal saker behandles etter de ordinære reglene.

Ubetenkelighetsvilkåret gir anvisning om at det skal foretas en konkret vurdering av forsvarligheten av å benytte fjernmøte og fjernavhør. Relevante momenter i vurderingen er: sakens karakter, ulempene ved oppmøte, formålet med møtet, fjernmøteutstyret, herunder om møtet holdes som telefon- eller videokonferanse, om møtet holdes helt eller delvis som fjernmøte og partenes syn.

Fylkesnemnda behandler inngripende tvangssaker og det er presisert i bestemmelsen at det må særlig ses hen til sakens karakter og private parters rettigheter. Sakens karakter omfatter sakens tema, omfang, kompleksitet og alvorlighetsgrad. Private parters rettigheter må ivaretas på en tilfredsstillende måte, herunder retten til å bli hørt, føre bevis, kontradiksjon og kontakt med advokat. Også rettigheter til barn som ikke formelt er part i saken må ivaretas. Grunnprinsippene for fylkesnemnda saksbehandlingen i § 7-3 gjelder.

Det er ikke et krav om samtykke fra partene. Partene skal imidlertid gis anledning til å uttale seg før det tas en beslutning. Partenes syn bør tillegges betydelig vekt. Dette følger av andre ledd. Det skal alltid tilstrebes en behandlingsform som partene aksepterer.

Det er viktig at barns rettigheter blir ivaretatt i prosessen på en betryggende måte, enten de har partsrettigheter eller ikke. Det fremgår videre av annet ledd at barnets mening alltid skal innhentes før beslutning treffes. Et barn som har partsrettigheter kan velge om det vil delta i fjernmøte eller uttale seg på annen måte. Det er også inntatt i andre ledd at beslutning om fjernmøte og fjernavhør skal begrunnes. Dette omfatter også dokumentasjon av vektleggingen av barnets og partenes syn.

Departementet foreslår ikke å angi i bestemmelsen hvilke sakstyper det egner seg å behandle i fjernmøter og med fjernavhør. Dette må vurderes konkret i den enkelte sak. Fjernmøter kan være aktuelt særlig når tidsmomentet er av avgjørende betydning, slik som i klager over akuttvedtak. Departementet mener det ikke skal åpnes for at saker om tvangsadopsjon kan behandles som fjernmøte uten at partene samtykker og nemnda anser det ubetenkelig.

Departementet mener fjernmøter fortrinnsvis bør gjennomføres med bruk av video og det forutsettes at nemndene benytter trygge digitale løsninger som ivaretar partenes personvern.

Fjernmøter og fjernavhør kan benyttes for hele eller deler av møtet og kan også brukes i kombinasjon med skriftlig behandling når dette er tillatt etter barnevernloven eller denne forskriften § 3. Det er ikke krav om at noen av deltakerne må være til stede på samme sted, og nemnda kan beslutte hvilke deltakere som skal delta ved fjernmøteutstyr.

Nemndsleder kan bestemme at tolking skal skje som fjerntolking når det er forsvarlig, jf. tredje ledd.

Beslutning om fjernmøte og fjernavhør kan ikke kreves rettslig overprøvd, jf. fjerde ledd. Ved rettslig overprøving av den enkelte sak, vil likevel denne type beslutninger inngå i den helhetsvurderingen retten skal foreta av om saksbehandlingen er forsvarlig.

Til § 3 Kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling

Etter første ledd kan nemndsleder beslutte at forhandlingsmøtets omfang begrenses, og at vedtak treffes på grunnlag av en kombinasjon av behandling i møte og sakens dokumenter. Vilkåret er at det anses nødvendig og ubetenkelig. Det er presisert at partsavhør og vitneavhør alltid skal skje i møte etter denne bestemmelsen. Møte kan skje ved fysisk møte eller fjernmøte etter forskriften § 2.

Etter andre ledd kan nemndsleder beslutte at prosessfullmektigene kan inngi avsluttende innlegg skriftlig når det er nødvendig og ubetenkelig. Det skal gis adgang til etterfølgende skriftutveksling slik at partene får ivaretatt retten til kontradiksjon.

Nemndsleder må foreta en konkret vurdering i den enkelte sak om det anses nødvendig og ubetenkelig at saken behandles i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling etter denne bestemmelsen.

Om det er nødvendig må vurderes i lys av hvorvidt det på grunn av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følge av utbruddet av Covid-19 er mulig å behandle saken med fysisk møte eller fjernmøte, og hva som er de reelle alternativene. Dette innebærer at kun dersom det ikke er mulig eller dersom det er uforholdsmessig byrdefullt å gjennomføre saken med ordinære regler eller fjernmøte som følge av utbruddet av Covid-19, kan saken behandles i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling etter denne bestemmelsen. I vurderingen av om det anses uforholdsmessig byrdefullt kan det ses opp mot saksavviklingen i nemnda.

Videre må behandlingsformen anses ubetenkelig. Dette beror på en konkret vurdering i den enkelte sak. Det bør særlig ses hen til tiltaket og sakens art, omfang og vanskelighetsgrad, og avgjørelsen må støtte opp under hensynet til barnets beste. Behandlingsformen må samlet sett gi et forsvarlig og tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag og private parters prosessuelle rettigheter må ivaretas på en tilfredsstillende måte, herunder retten til å bli hørt, føre bevis og kontradiksjon. Det vises til grunnprinsippene for fylkesnemnda saksbehandlingen i § 7-3 som også gjelder i disse tilfellene.

Departementet foreslår ikke å angi i bestemmelsen hvilke sakstyper det egner seg å behandle i en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling. Forslaget er særlig relevant for andre sakstyper enn pålegg av hjelpetiltak og endringssaker som kan behandles skriftlig, uten partenes samtykke, når det er ubetenkelig etter bvl. § 7-14 annet ledd bokstav b. Det vises for øvrig til departementets vurdering av ulike sakstyper i merknad til § 2 om fjernmøter og fjernavhør.

Det er ikke krav om samtykke fra partene, men partene skal gis anledning til å uttale seg før det fattes beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd. Partenes syn på behandlingsformen bør tillegges betydelig vekt. Dette følger av tredje ledd. Det skal alltid tilstrebes en behandlingsform som partene aksepterer.

Det er viktig at barns rettigheter blir ivaretatt i prosessen på betryggende måte, enten de har partsrettigheter eller ikke. Barnets mening skal alltid innhentes før beslutning treffes. Barn som har partsrettigheter kan, som understreket i § 2, velge om det vil delta i fjernmøte eller uttale seg på annen måte.

Videre følger det av tredje ledd at beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd skal begrunnes. Dette omfatter også dokumentasjon av vektleggingen av barnets og partenes syn.

Det fremgår av fjerde ledd at beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre vil likevel denne type beslutninger inngå i den helhetsvurderingen retten skal foreta av om saksbehandlingen er forsvarlig.

Til § 4 Rådslagning og avstemming som fjernmøte

Bestemmelsen gir adgang til å holde rådslagning og avstemming som fjernmøte.

Avgjørelsen tas av nemndsleder og det stilles ikke krav om at partene har rett til å uttale seg.

Til § 5 Utvidet frist for å sende begjæring til fylkesnemnda

Bestemmelsens første ledd første og annet punktum inneholder dagens frister jf. barnevernloven § 4-6 fjerde ledd for å sende begjæring om tiltak etter at det er fattet midlertidig vedtak i akutt situasjoner. Bestemmelsen er tatt inn i loven for å understreke at hovedregelen fortsatt er at de ordinære fristene skal følges.

Første ledd tredje punktum gir adgang til å fravike denne fristen dersom dette er strengt nødvendig for å ivareta barnets behov. Utvidelsen innebærer at fristen for å sende begjæring om tiltak etter at det er fattet vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd, kan utvides fra seks til åtte uker. Fristen utvides til fire uker for å sende begjæring om tiltak etter at det er fattet vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-25 annet ledd jf. § 4-24. Fristforlengelsen avbrytes når forskriften faller bort.

Vilkåret for å benytte fristutvidelsen er at dette er tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov. Det følger av formålet med forskriften at nødvendighetsvurderingen bare omfatter forsinkelse på grunn av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følger av utbruddet av Covid-19. Hjemmelen skal bare benyttes dersom utbruddet ikke gjør det mulig å forberede saken innenfor ordinære frister. Det er dermed en snever unntaksregel. Dersom behandlingen av den enkelte saken ikke er vesentlig påvirket av utbruddet, skal ordinære frister følges. Det

vil være den enkelte barnevernstjeneste som må vurdere om det er tvingende nødvendig å benytte fristforlengelse i den enkelte saken. Det følger av krav til forsvarlig saksbehandling at det bør legges opp til en realistisk fremdriftsplan for arbeidet. Det bør også ses hen til at fristutsettelsen avbrytes når forskriften slutter å gjelde.

Det følger av annet ledd at begrunnelsen skal dokumenteres. Begrunnelsen må følge saken. Kommunens anvendelse av hjemmelen vil omfattes av fylkesmannens lovlighetstilsyn. Kommunen skal orientere fylkesmannen når det besluttes å flytte barn etter denne bestemmelsen, jf. femte punktum.

Dersom vilkårene for akuttvedtaket ikke lenger er til stede, faller vedtaket bort. Det er viktig at barnevernstjenesten følger med på barnets omsorgssituasjon og utvikling mens barnet er i akutttiltaket. Dersom det er avklart før fristens utløp at det ikke er behov for videre tiltak, må barnevernstjenesten følge dette opp.

Til § 6 Hjemmel for Bufetat til å midlertidig flytte et barn fra en barnevernsinstitusjon til en annen

Første ledd første punktum gir Bufetat hjemmel til å midlertidig flytte barn fra en institusjon til en annen uten at dette følger av fylkesnemndas vedtak når dette er tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov for beskyttelse og omsorg. Det følger av formålet med forskriften at nødvendighetsvurderingen bare omfatter konsekvenser for barnets behov som følge av sykdom eller tiltak for smittebegrensninger som følger av utbruddet av Covid-19. Hjemmelen gjelder ikke dersom barnet har behov for å flytte av andre årsaker. I slike tilfeller gjelder ordinære regler. Det samme gjelder dersom det av tidshensyn er mulig å følge ordinær prosess.

Det følger av vilkåret "tvingende nødvendig" at terskelen er høy for å flytte barnet. Slik flytting vil være svært inngripende for barnet. Hjemmelen skal bare benyttes dersom Covid-19- utbruddet ikke gjør det mulig å gi barnet forsvarlig omsorg på institusjonen eller nødvendige smittebegrensningstiltak ikke kan ivaretas på annen måte. I vilkåret ligger også at andre tiltak skal være vurdert, og det forutsettes at institusjonsdriften planlegges slik at sykdomsutbrudd eller karantene i minst mulig grad krever at barn må flytte ut fra institusjonen.

Dersom det er tvingende nødvendig med flytting, stiller første ledd annet punktum krav om at institusjonen barnet flyttes til er egnet til å ivareta barnets behov. Dette innebærer at barnet bare kan flytte til en institusjon som er godkjent for å ivareta målgruppen. Det må også foretas en individuell vurdering av barnets behov. For å kunne foreta en best mulig vurdering av barnets behov, er det viktig at flyttingen så langt som mulig skjer i dialog med barnet og kommunen. Barnets rett til medvirkning må ivaretas. Det er viktig å legge til rette for en god involvering av barnet i en slik prosess.

Det fremgår av tredje punktum at beslutningen forberedes i den enkelte institusjonen. Dette gjelder uavhengig av om denne er statlig eller privat. Selve beslutningen om flyttingen skal imidlertid ikke tas av den enkelte institusjon, men på regionalt nivå i Bufetat.

Det følger av annet ledd at Bufetat både skal begrunne flyttingen og valget av institusjonsplass. Det stilles krav om at barnets medvirkning og vurderingen av barnets beste fremgår av begrunnelsen. Bufetats anvendelse av hjemmelen omfattes av fylkesmannens lovlighetstilsyn. Fylkesmannen skal underrettes når hjemmelen anvendes. Begrunnelsen etter første og annet punktum bør følge med orienteringen.

Flyttingen skal være midlertidig. Dette innebærer at barnet skal tilbake til institusjonen når årsaken til flyttingen ikke lenger gjør det nødvendig. Hvis barnet likevel ikke skal tilbake, må kommunen fremme ny sak etter § 4-24 eller fatte vedtak om flytting jf. § 4-17.

Det følger av barnevernloven § 2-3 a at i Oslo kommune skal Bufetats oppgaver og myndighet ivaretas av kommunen. Tredje ledd presiserer at hjemmelen i første ledd også gjelder for Oslo kommune. Hjemmelen gjelder barn som er plassert i institusjon av kommunen.

Til § 7 Adgang til å erstatte tilsyns- og oppfølgingsbesøk med andre kommunikasjonsformer

Adgangen til å erstatte besøk i institusjon eller fosterhjem med andre kommunikasjonsformer gjelder bare dersom dette er tvingende nødvendig for å gjennomføre tilsynet. Det følger av forskriftens formål at vanskelighetene med å gjennomføre besøk i fosterhjem eller institusjon må være forårsaket av utbruddet av Covid -19. Formålet med bestemmelsen er å legge til rette for at tilsyns- og oppfølgingsbesøk kan gjennomføres hvis sykdom, karantene eller andre smittebegrensningstiltak er til hinder for fysisk oppmøte.

Med andre kommunikasjonsformer menes for eksempel telefon, videochat eller lignende. Kommunikasjonsformene må være sikre.

Alminnelige krav til tilsyns- og oppfølgingssamtaler gjelder selv om besøket er erstattet med andre kommunikasjonsformer. Dette innebærer blant annet at det skal legges til rette for samtaler med barnet alene, dersom barnet ønsker det.

Til § 8 Ikrafttredelse

Forskriften § 5 får anvendelse også for vedtak som er truffet før ikrafttredelsestidspunktet. Også i slike tilfeller vil ordinær frist forlenges med to uker.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r:

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om forenklinger og tiltak for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19

Fastsatt i kgl. res 3. april 2020 med hjemmel i midlertidig lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) §§ 2 og 3. Fremmet av Barne- og familiedepartementet.

§ 1 Formål og virkeområde

Forskriftens formål er å tilrettelegge for ivaretagelse av barns rett til omsorg og beskyttelse etter barnevernloven og for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19. Barnevernloven gjelder med mindre noe annet fremgår av denne forskriften.

Forskriften skal legge til rette for en forsvarlig og rettssikker virksomhet i fylkesnemndene ved behandling av saker etter smittevernloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Forskriften gjelder også for Svalbard.

§ 2 Fjernmøte og fjernavhør i fylkesnemnda

Nemndsleder kan beslutte at forhandlingsmøtet eller møte i klagesak helt eller delvis skal holdes som fjernmøte og at avhør skal gjennomføres som fjernavhør, når det er nødvendig og ubetenkelig. Det skal særlig legges vekt på sakens karakter og private parters rettigheter.

Før det treffes beslutning om fjernmøte eller fjernavhør, skal partene gis anledning til å uttale seg. Partenes mening bør tillegges betydelig vekt. Barnets mening skal alltid innhentes før beslutning treffes. Et barn som har partsrettigheter kan velge om det vil delta i fjernmøte eller uttale seg på annen måte. Beslutning om fjernmøte og fjernavhør skal begrunnes.

Nemndsleder kan beslutte at tolking skal gjennomføres som fjerntolking når det er forsvarlig.

Beslutning om fjernmøte eller fjernavhør etter første ledd kan ikke kreves rettslig overprøvd.

§ 3 Kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling i fylkesnemnda

Når det er nødvendig og ubetenkelig kan nemndsleder beslutte at forhandlingsmøtets omfang begrenses, og at vedtak treffes på grunnlag av en kombinasjon av muntlig behandling i møte og sakens dokumenter. Partsavhør og vitneavhør skal alltid skje i møte.

Når det er nødvendig og ubetenkelig kan nemndsleder beslutte at prosessfullmektigene kan inngi avsluttende innlegg skriftlig, med mulighet for kontradiksjon ved etterfølgende skriftutveksling.

Før det treffes beslutning etter første og andre ledd skal partene gis anledning til å uttale seg. Partenes mening bør tillegges betydelig vekt. Barnets mening skal alltid innhentes før beslutning treffes. Et barn som har partsrettigheter kan velge om det vil delta i fjernmøte eller uttale seg på annen måte. Beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd skal begrunnes.

Beslutning om delvis skriftlig behandling etter første og andre ledd kan ikke kreves rettslig overprøvd.

§ 4 Rådslagning og avstemning ved fjernmøte i fylkesnemnda

Rådslagning og avstemning kan skje i fjernmøte.

§ 5 Utvidet frist for å sende begjæring til fylkesnemnda

Når det er truffet vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd skal begjæring om tiltak som nevnt i lovens § 7-11 sendes fylkesnemnda snarest og senest innen seks uker. Fristen er to uker hvis det gjelder begjæring om tiltak etter vedtak med hjemmel i § 4-25 annet ledd jf. § 4-24. Dersom det er tvingende nødvendig for å ivareta hensynet til barnets beste, kan begjæring om tiltak etter vedtak med hjemmel i barnevernloven § 4-6 annet ledd, sendes fylkesnemnda senest innen åtte uker, og innen fire uker etter vedtak med hjemmel i § 4-25 annet ledd jf. § 4-24.

Beslutning om å benytte fristutvidelsen skal være begrunnet og dokumentert. Fylkesmannen skal underrettes når fristutvidelsen benyttes.

§ 6 Hjemmel for Bufetat til å midlertidig flytte et barn fra en barnevernsinstitusjon til en annen

Når det er tvingende nødvendig for å ivareta barnets behov for omsorg og beskyttelse, kan Bufetat regionalt nivå beslutte å midlertidig flytte et barn som er plassert i institusjon etter barnevernloven til en annen institusjon. Barnet kan bare flyttes til en institusjon som er egnet til å ivareta barnets behov. Flyttingen skal forberedes i den enkelte institusjon og skje i samarbeid med kommunen.

Begrunnelsen for beslutningen skal dokumenteres skriftlig. Det skal dokumenteres at barnets rett til medvirkning er ivaretatt og hva som er barnets syn, samt vurderingen av hensynet til barnets beste. Fylkesmannen skal orienteres om beslutningen.

Bufetats myndighet etter første og andre ledd gjelder tilsvarende for Oslo kommune.

§ 7 Adgang til å erstatte tilsyns- og oppfølgingsbesøk med andre kommunikasjonsformer

Når det er tvingende nødvendig for å få gjennomført tilsynet, kan tilsynsbesøk i institusjon etter tilsynsforskriften § 8 annet ledd og fosterhjem etter fosterhjemsforskriften § 9 første ledd erstattes med andre kommunikasjonsformer som telefonsamtale, videooverføring el.. Tilsvarende gjelder oppfølgingsbesøk i fosterhjem etter fosterhjemsforskriften § 7 tredje ledd.

§ 8 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften oppheves